

Folkehelsemeldinga (Meld. St. 19 (2014–2015))
Helse- og omsorgskomiteen, 30. april 2015

Innledning

Ungdom med nedsatt funksjonsevne og kroniske sykdommer har større helseutfordringer enn andre grupper. Målrettet og effektivt forebyggende arbeid vil ha særlig stor helseeffekt for denne gruppa. Folkehelsemeldinga varsler blant annet styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten, og framlegging av en ungdomshelsestrategi. Vi ønsker i denne forbindelse å komme med enkelte merknader, og takker for muligheten til å delta på høring.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Grunntanken med helsestasjons- og skolehelsetjenesten er at det skal være et tilgjengelig lavterskeltilbud til alle barn og unge. Studier viser at om man oppdager sykdommer og depresjoner hos unge på et tidlig stadium er sjansen for at det kan behandles mye større. Godt utbygde lavterskeltilbud til for unge er derfor et sentralt forebyggingstiltak.

I Folkehelsemeldingens avsnitt 2.6 heter det at helsestasjons- og skolehelsetjenesten skal styrkes, tilgjengeligheten bedres og det skal legges mer vekt på tverrfaglig samarbeid. Dette er svært positivt, men forutsetter en kraftig økning av ressursene. Regjeringen viser at tjenestene er styrket gjennom en økning i kommunenes frie inntekter i 2014 og 2015, og at dette "innebærer om lag 400–450 nye årsverk".

Unge funksjonshemmede savner omtale av at disse midlene ikke har nådd fram til tjenestene i alle kommuner. Departementet forventet 300 nye årsverk ut fra ekstrabevilgningen for 2014. I januar 2014 publiserte tidsskriftet *Sykepleien* en rundspørring blant 356 av de 428 kommunene.¹ Undersøkelsen viser at disse i beste fall opprettet 135 nye årsverk. For eksempel fikk Ålesund kommune 1,5 millioner kroner til formålet, tilsvarende 2,5 helsesøsterstillinger, uten at én krone gikk til skolehelsetjeneste eller helsestasjon. 23 av kommunene meldte om en nedgang i budsjetterte helsesøsterårsverk fra 2013 til 2014, mens 212 kommuner rapporterte om ingen endring. For praksis er det fortsatt svært store variasjoner i lavterskelhelsetilbudet til ungdom fra kommune til kommune, fra godt til nærmest fraværende.

Det finnes i dag rettslig bindende normtall for hvor mange helsesøsterårsverk det skal finnes per elev, og vi mener at det er viktig å beholde disse for å føre kontroll med helsetilbudet og sikre god kvalitet på tjenestene i den enkelte kommune. Unge funksjonshemmede etterlyser derfor alternativer til bemanningsnormen om disse fjernes i forbindelse med utforming av nye retningslinjer for skolehelsetjenesten. Vi

¹ Tidsskriftet *Sykepleien*, nettutgave: <<http://sykepleien.no/2014/01/halvparten-gikk-til-helsesostre>>.

stiller spørsmål til politikerne om hvilke kvalitetsverktøy dere vil foreslå som kan sikre tjenesten. Unge funksjonshemmede mener det trengs slike verktøy for å sikre at kommunene ikke bygger ned en allerede sterkt presset tjeneste, noe som faktisk har forekommet i enkelte kommuner de siste årene.

For å sikre at elever har god tilgang og kjennskap til skolehelsetjenesten er det nødvendig med godt samarbeid mellom skolene og skolehelsetjenesten. Skolehelsetjenesten og et samarbeid mellom denne og skolene er per i dag ikke omtalt i Opplæringsloven. Unge funksjonshemmede mener dette bør endres, og at det må legges tydelige føringer til grunn for å sikre at rektorer og lærere har et godt internt samarbeid med skolehelsetjenesten.

Unge funksjonshemmede savner en problematisering av disse variasjonene, og oppfordrer komiteen til å be departementet legge fram en oversikt over tilbudet i de enkelte kommunene. Videre mener vi at bemanningsnormer bør inkluderes i de nye retningslinjene for helsestasjons- og skolehelsetjenesten, som er under utarbeidelse. Sammen med øremerking av midler vil disse tiltakene kunne bidra til å sikre at framtidige bevilgninger når fram til helsestasjons- og skolehelsetjenesten i hele landet.

Ungdomshelsestrategi

I 2012 ble det slått fast i en Rambøll-rapport bestilt av Helsedirektoratet at ungdom i Norge møter et helsevesen som ikke er tilpasset behovene og livssituasjonen som unge mennesker har.² Dette går spesielt utover ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer, som bruker helsetjenester oftere og over lengre tid enn andre. Eksempelvis opplever mange at informasjon om ungdomstilpasset rehabilitering ikke når fram fordi fastlegene ikke kjenner tilbudet, eller at tilbud ikke finnes der de bor.

Regjeringa varslet i 2014 en ungdomshelsestrategi, som skal lanseres i 2016. Strategien er spredt og lite omtalt i folkehelsemeldinga, men statsråden har tidligere signalisert at psykisk helse vil bli et satsingsområde, og at brukerorganisasjonene skal få delta i utforminga av strategien. Unge funksjonshemmede mener en slik strategi vil bidra til et bedre og mer tilpasset helsetilbud til ungdom i Norge, forutsatt at den implementeres bredt og blir tatt i bruk på alle nivåer i helsetjenestene, også i det forebyggende helsearbeidet og i primærhelsetjenesten i kommunene.

I denne sammenheng vil det være viktig å samle og systematisere kompetansen på ungdomsmedisin og helsetjenester for ungdom, og bedre utdanningstilbudet på området. Det finnes i dag ingen offentlig tjeneste som har et slikt ansvar, og i liten grad systematisk opplæring av helsepersonell. I Sverige finnes egen fordypning i barne- og

---

² *Helsetilbud til ungdom og unge voksne*. Rapport IS-2044. Rambøll på oppdrag for Helsedirektoratet.

ungdomsmedisin under medisinstudiene, som også tar for seg forebygging i målgruppa.³

Unge funksjonshemmede savner en samlet drøfting av det forebyggende helsearbeidet rettet mot ungdom generelt, og unge med nedsatt funksjonsevne og kroniske sykdommer spesielt, samt av tilgjengelig kompetanse på ungdomshelse – i lys av Rambøll-rapporten. Vi oppfordrer komiteen til å be regjeringa komme tilbake med en slik drøfting i forbindelse med ungdomshelsestrategien.

Kontaktinformasjon

Camilla Lyngen, styreleder

Telefon 91 84 69 84

camilla@ungefunksjonshemmede.no

Lars Rottem Krangnes, generalsekretær

Telefon 99 40 38 25

lars@ungefunksjonshemmede.no

Unge funksjonshemmede er en interesseorganisasjon for 33 frivillige ungdomsorganisasjoner, som til sammen har over 25 000 medlemmer. Vi er en sentral kunnskapsleverandør og samarbeidspartner for alle som jobber med arbeidsliv, helse og organisasjonsutvikling for unge med funksjonshemminger og kroniske sykdommer.

---

³ Helsetilbud til ungdom og unge voksne, side 30.
